

У тім і вада помсти: усе в передчутті;
сам акт — то не насолода,
а мука, і біль у ньому переважає*.

Марк Твен

* Цитата, а радше особисте висловлювання, імовірно, походить із листа до Вільяма Діна Говелса від 15 травня 1886 року. — Тут і далі прим. пер., якщо не зазначено іншого.

ПРОЛОГ

МЕРІ

Я стою високо на задньому балконі костюлу Богоматері, Зірки Моря*, і це чиста агонія. У всьому світі не вистачить сліз. Мої схлипи відлунюють у стінах храму, зливаючись із риданнями прихожан унизу.

На білому мармуровому вівтарі стоїть латунна урна. А довкола — море квітів: троянди, ромашки, лілії, ротики**, хрест із білих гвоздик, вінки з рожевими стрічками, що звисають спереду. Стільки квітів, навіть попри те, що за вітражними вікнами падає сніг.

Я не знаю, коли опинилася тут. Не знаю, який сьогодні день. І навіть котра година.

* *Holy Lady of the Sea* (англ.) — одне зі стародавніх імен Диви Марії, матері Ісуса та пресвятої Богородиці.

** Рід рослин; те ж саме, що левиний зів.

За спиною до органа сідає старенька пані й починає грати сумний гімн. Усі підводяться, і священник похмуро крокує центральним проходом, а за ним ідуть двоє міністрів* із великими дерев'яними хрестами. Моя мама намагається не відставати. Я бачу її крізь сльози. Вона ледве тримається на ногах — у чорній спідниці-олівці та чорному светрі. Тітка Бетті підтримує її з одного боку, а мій батько — з іншого.

Я тру очі, намагаючись знову сфокусуватися. Це не мама. Це міз Гольц. Таке саме кучеряве волосся й тендітна постать, як у Ренні. А ці двоє людей поруч із нею мені незнайомі.

І велика фотографія на мольберті біля урни — не моя. Це Ренні в жовтому сарафані, з розпущеним і розкуйовдженим морським вітром волоссям. Вона виглядає невинною, та в її очах — грайливий блиск. І здається молодшою, ніж я її пам'ятаю: п'ятнадцяти чи шістнадцяти років.

Це не мій похорон. Це похорон Ренні.

У церкві так багато людей, що служителі розставили додаткові стільці між лавами й біля сповідальні. Саме там я помічаю Кет. За нею стоїть її батько. Пет міцно стискає руку сестри. Бачу, як від схлипів здригаються плечі Кет.

Коли міз Гольц проходить повз родину Чо, то зупиняється й тремтливою рукою торкається плеча

* Міністр — у католицькій відправі прислужники священника.

Ліллії. Вона хоче, щоб Ліллія сіла з нею в першому ряду. Ліллія здається невпевненою, але місис Чо киває їй, підбадьорюючи.

Проходячи до свого нового місця, Ліллія минає Ріва та його сім'ю: батьків, братів та їхніх дівчат. Вони займають майже весь ряд. Рів нещодавно підстригся, і шкіра на його шиї ще рожева. На ньому той самий костюм, що й на святі Повернення. Ліллія не дивиться на нього, а він на неї. Рів перегортає молитовник саме в ту мить, коли вона опускає голову й сідає на своє місце.

Я вдивляюся в крокви, карнизи та статуї.

Ренні? Ти теж тут?

Озираюся, чекаючи, що ось-ось вона з'явиться. Але Ренні не приходить. Її тут немає. Як і мене.

Чим я заслужила це? Чому приречена залишитися на Джар-Айленді навіки? Бо вчинила самогубство? Знаю: це було безглуздо. Я лише хотіла, щоб Рів пошкодував про те, що зробив. Хотіла повернути все назад — щойно зістрибнула зі стільця з мотузкою на шиї. Але було запізно. Хіба Бог не розуміє, що це не моя провина? Я б ніколи цього не зробила, якби не Рів. Це його слід покарати. Не мене.

Священник просить усіх схилити голови для молитви. Я опускаю підборіддя й заплющую очі. *Будь ласка, дозволь мені залишити це місце. Покажи мені шлях до раю. Дозволь спочити з миром.*

Коли знову розплющую очі, церква порожня. Світло згасло; квіти зникли.

Я залишилася сама.

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

ЛІЛЛІЯ

Якби це був звичайний день, ми з Надею слухали б місцеве ранкове радіошоу. Вона завжди сміється з їхніх дурнувятих жартів, зі свистків і кумедних звукових ефектів. Мені цей гумор не здається аж таким смішним, проте подобаються плітки про знаменитостей. Іноді, якщо на передачі проводять розіграш чи конкурс, Надя телефонує одночасно з обох наших телефонів, щоб підвищити шанси на виграш.

Але не сьогодні. Не в перший день у школі після смерті Ренні. Сьогодні, коли я веду машину, радіо вимкнене. Ми їдемо в тиші, яку порушує лише рівномірне *скрег-скрег-скрег* двірників, які змахують із лобового скла дрібні сніжинки.

Надя намагається зняти свою об'ємну куртку, не відстібаючи пасок безпеки.

— Можеш прикрутити обігрів? Спектися можна. Крадькома зиркаю на панель. Пічка виставлена на максимум, як і підігрів сидінь. Просто не можу зігрітися. Мерзну відтоді, як почула новину.

— Вибач, — кажу їй.

Заїжджаю на стоянку й на мить завмираю. — спостерігаю, як усі повільно прямують до школи. Наче у німому фільмі. Ніхто не розмовляє, не жартує, не сміється. І я думаю: чи буде школа коли-небудь знову такою, як раніше, хоч і без Ренні?

Сумніваюся.

Іноді, коли вона мене дратувала, я запевняла себе, що Ренні не була аж такою важливою, як сама собі здавалася. Що не мала такого впливу й влади над школою. Однак тепер, коли її немає, розумію: все, що вона думала про себе, було правдою. Без неї це місце — мертве.

Надя відстібає пасок:

— Хочеш, я піду з тобою?

Хитаю головою:

— Я впораюся.

Коли Надя повертається до заднього сидіння й тягнеться по рюкзак із книжками, додаю:

— Якщо захочеш поговорити, сьогодні в школі будуть психологи. Кажуть, міз Чіразо хороша.

Надя киває і тихо промовляє:

— Ти теж, добре?

Киваю у відповідь:

— Звісно.

Але насправді говорити зовсім не хочеться. Ні з ким. Я благала маму дозволити мені залишитися вдома. Молила, вмовляла. Я не висипаюся. Погано сплю. Лежу в темряві годинами, однак заснути не можу.

Хапаю Надю за рукав, перш ніж вона вийде:

— Гей. Не переймайся за мене. Усе нормально.

Знаю, що мій голос звучить слабо й виснажено, тому злегка всміхаюся, щоб переконати її.

Найгірше — це знати, що всі жалітимуть мене. Якби ж вони знали правду, що перед смертю Ренні мене ненавиділа. Що я зрадила її гірше, ніж будь-хто. Коли заплющую очі, переді мною знову й знову спалахують ті останні моменти, коли ми були разом. Ренні показує Ріву знайдені фотки, де я підсипаю йому щось у напій на балі. Вона б'є мене по обличчю. Плаче. Ненавидить мене за зраду.

А ще є Мері.

Сама думка про те, що сьогодні доведеться її побачити, викликає бажання провалитися під землю. Як сказати їй про Ріва? І що саме? Що я зробила помилку, але це вже позаду? Я стільки разів прокручувала ці думки в голові, однак так і не знайшла правильних слів.

Ідучи стоянкою, шукаю очима машину Кет — та її не видно. Я винна їй мільйон дзвінків. Упевнена, вона теж на мене зла.

Досі чекаю, що от-от прокинуся від цього кошмару і все стане як було. І байдуже, що Ренні до кінця життя ненавиділа б мене за ту ніч із Рівом

на Новий рік. І байдуже, що більше б ніколи не заговорила до мене. Просто хочу, щоб вона була жива.

Я бачу її всюди. Біля вітрини з нагородами на першому поверсі, де ми зависали в перші тижні навчання в цій школі, коли сидіти надворі поблизу фонтана було надто холодно. Біля шафи прибиральника, де ми лишали одна одній записки між уроками. Поряд з її шафкою в десятому класі.

Відчуваю, як на очі навертаються сльози, але більше не хочу плакати.

Стою біля своєї шафки, коли бачу, як Еш мчить коридором, розштовхуючи людей, щоб дістатися до мене.

— Ліл! — стогне вона й кидається в обійми, істерично ридаючи. У мене мимоволі проскакує недоброзичлива думка: Еш поводить себе ніби героїня фільму про дівчину, яка загинула в аварії. Люди в коридорі обертаються й дивляться на нас.

Даю їй хвилинку поплакати в своїх обіймах, а потім м'яко відстороняюся.

— Піду по сік з автомата, — кажу я. — Тобі щось узяти?

Не хочу здаватися черствою, однак зараз просто не можу взяти себе в руки. Це для мене занадто.

Вона хитає головою:

— Я з тобою.

— Ні, залишайся. Я швидко, — відповідаю. Чмокаю її в щоку й ледь не кидаюся навтьоки. На півдорозі до кінця коридору думаю, що, може,